

Juryrapport

Naar de dissertatieprijs 2015 konden dissertaties meedingen die verdedigd waren in het academisch jaar 2014/2015 (16 juli 2014-15 juli 2015). Er werden 13 dissertaties ingediend, afkomstig uit heel Nederland. In deze proefschriften wordt taal vanuit diverse invalshoeken geanalyseerd.

Er was een jury samengesteld die de breedte van de inzendingen dekte. De jury bestond uit 5 leden. Haike Jacobs (Radboud Universiteit Nijmegen), Maria Mos (Universiteit Tilburg), Frank van Meurs (Radboud Universiteit Nijmegen) en Roel van Steensel (Erasmus Universiteit Rotterdam). Ondergetekende, Petra Sleeman (Universiteit van Amsterdam), was voorzitter van de jury. Marjolein Deunk fungeerde als secretaris vanuit Anéla en Janine Berns was schaduwsecretaris vanuit AvT.

De kwaliteit van alle proefschriften was bijzonder goed, wat het de jury moeilijk maakte om een shortlist samen te stellen. De jury vergeleek de proefschriften op de volgende punten: reikwijdte, methodologie, vakmanschap, originaliteit, impact en helderheid van verslaglegging. Na een zorgvuldige afweging kwam de jury tot de volgende shortlist, in alfabetische volgorde gepresenteerd:

- Vadim Kimmelman, *Information Structure in Russian Sign Language and Sign Language of the Netherlands* (Universiteit van Amsterdam).
- Koen Sebregts, *The Sociophonetics and Phonology of Dutch r* (Universiteit Utrecht).
- Gerdineke van Silfhout. *Fun to read or easy to understand? Establishing effective text features for educational texts on the basis of processing and comprehension research* (Universiteit Utrecht).
- Karin Wanrooij. *Distributional learning of vowel categories in infants and adults* (Universiteit van Amsterdam).

De jury was het unaniem eens over de uitzonderlijke kwaliteit en originaliteit van deze vier dissertaties. De proefschriften getuigen van theoretische diepgang, een groot vakmanschap, een uitstekende methodologische aanpak, waardevolle resultaten met een mogelijk grote impact en een zeer heldere verslaglegging. Twee van de proefschriften zijn een coherente bundeling van artikelen, de twee andere hebben een “klassieke” opzet. De specifieke kwaliteiten van de vier dissertaties worden hieronder in het kort weergegeven:

In zijn zeer informatieve en goed geschreven en gevisualiseerde proefschrift vergelijkt **Vadim Kimmelman** de uitdrukking van Informatiestructuur in twee gebarentalen, Nederlandse Gebarentaal en Russische Gebarentaal. Deze vergelijking is zeer origineel, niet alleen omdat deze talen nog niet eerder met elkaar vergeleken waren, maar ook omdat dezelfde methodologie gebruikt is, waaronder een vernieuwende elicitatietechniek. Het proefschrift draagt in belangrijke mate bij aan de beschrijving van Russische Gebarentaal, in het bijzonder de Informatiestructuur. De jury heeft bewondering voor de inspanning die Kimmelman heeft geleverd door zijn zelf verzamelde corpus van Russische Gebarentaal te transcriberen, zodat het geanalyseerd en beschikbaar gesteld kon worden. Bijzonder is dat de analyse niet alleen de syntaxis, maar ook prosodische en fonetische kenmerken van de gebarentaalzinnen betreft. Met een diepgaande theoretische en statistische analyse van de corpora en experimenteel

onderzoek wordt een significante bijdrage geleverd aan cross-modale typologie en aan de theoretische discussie over Informatiestructuur in taal.

In het ook voor niet fonologen en niet fonetici zeer goed te lezen proefschrift van **Koen Sebregts** wordt de *r* vanuit diachroon en sociolinguïstisch perspectief onderzocht. Het rijke en volwassen proefschrift rapporteert over een grootschalig onderzoek naar de uitspraak van de *r* dat uitgevoerd is bij de HEMA in 10 steden in Nederland en Vlaanderen. Daarnaast heeft Sebregts ook een knap opgezet en uitgevoerd fonetisch onderzoek verricht. Door middel van een zorgvuldige analyse van de data van de 400 proefpersonen worden de verschillende varianten van *r* gecategoriseerd en van elkaar onderscheiden. Een origineel element is de keuze voor Wittgensteins “family resemblances” om de relaties tussen *r*-realisaties uit te beelden. De statistische analyses zijn uitstekend uitgevoerd. De jury heeft een grote bewondering voor Sebregts theoretische vakmanschap, die tot uitdrukking komt in de multi-disciplinaire benadering.

Het proefschrift van **Gerdineke van Silfhout** is maatschappelijk zeer relevant. In de dissertatie wordt de effectiviteit van presentatie van lesmateriaal in middelbare schoolmethodes bestudeerd door middel van een mooie coherente set van experimenten die verschillende aspecten van de presentatie van informatie in lesmateriaal onderzoeken: verbindingswoorden, layout en narrativiteit. De experimenten zijn zorgvuldig uitgevoerd. Ze zijn gedaan door middel van een nog niet eerder gehanteerde combinatie van leerderevaluaties en eyetracking onderzoek. De resultaten zijn op vakkundige wijze statistisch geanalyseerd en worden op heldere wijze gerapporteerd. De interessante resultaten laten zien dat de presentatie van lesmateriaal dat op de middelbare school gebruikt worden verbeterd dient te worden, een warme aanbeveling voor leergangontwikkelaars.

De dissertatie van **Karin Wanrooij** bevat een zeer heldere rapportage van een studie naar akoestisch-statistisch leren bij baby's en volwassenen, gelardeerd met oogstrelende foto's van de piepjonge proefpersonen. Door middel van een mooie samenhangende set van experimenten wordt bestudeerd hoe volwassenen en heel jonge kinderen klinkercategorieën leren. Dankzij een vernieuwende methode en een vakkundig uitgevoerde statistische analyse wordt in het proefschrift aangetoond dat baby's vanaf 2 maanden al gevoelig zijn voor de statistiek van hun moedertaal, en niet vanaf 6 tot 8 maanden, zoals men eerder dacht. Wanrooij slaagt er uitstekend in de resultaten in haar brede kennis van de literatuur over het onderwerp in te bedden.

Vanwege de multi-disciplinaire theoretische benadering, de uitstekende methodologie en analyse, de glasheldere rapportage en de verwachte grote impact heeft de jury besloten om de dissertatieprijs 2015 toe te kennen aan Koen Sebregts.

Petra Sleeman
31 januari 2016